

Učitelia na Slovensku neboli a nie sú „mäkkýše“

Mali sme na Slovensku tradíciu: ľud prechovával úctu k učiteľom, širiteľom osvetly a slušnosti. Komunistický režim túto tradíciu rozbil. Keď sa v novembri 1989 rozpadol, bolo treba stavať od znova. Obnovením tradícií.

Politickú moc sme dostali ľudia neskúsení. Za ministra školstva ma navrholo Učiteľské fórum. Keď ma po prvom zasadnutí novej vlády zaskočili novinári otázkou, aký je môj cieľ vo funkcii, moja prvá oficiálna veta ministra školstva bola: „Narovnať skrivenú chrbticu učiteľov.“

Myslím si, že v hektických dňoch a týždňoch, čo po novembri 1989 nasledovali, sa nám podarilo tento cieľ dosiahnuť. Učitelia sa mohli vystrieť. Išlo o kolektívne dielo. Zamrzelo ma, keď som si v Sme 12. septembra 2012 prečítal v príspevku svojho kolegu učiteľa Gejzu Sitkeya „Dvadsať premárnených rokov“ stále prežívajúcu mýtus, že „prvý ponovembrový minister školstva Ladislav Kováč označil učiteľov za mäkkýše“. No zosmutnel som ešte viac, keď som čítal: „Ani sám netušil, ako vtedy dobre trafil. Cítili sa urazení, ale ďalšie dva desaťročia mu dali za pravdu.“

Odpornú klebetu som sa neraz pokúšal uviesť na pravú mieru. Márne. Ľubozvučné slovo „mäkkýše“ ako by magicky priťahovalo, rovnako ako „čučoriedky“, ktorým Július Satinský označoval devy v rozkveti. Slovo „mäkkýše“ som použil jeden-jediný raz v jeden marcový deň 1990, keď som ním dvom novinárkam charakterizoval ľudí beztvárnych, prispôsobivých, „bez skeletu vlastného názoru“. Na druhý deň vyšla v denníku Verejnosť ich reportáž o stave základných a stredných škôl. Vymaľovali obraz totálnej katastrofy. Aby svojim tvrdeniam dodali závažnosť, napísali, že to isté si myslí aj minister školstva a citovali moje slová z predchádzajúceho dňa. Nevydarená školská úloha novinárskych amatérok sa výborne šikla ešte existujúcej, nezreformovanej komunistickej strane. Denník Pravda, vtedy jej orgán, dva dni pred Dňom učiteľov priniesol senzačný článok Zuzany Šimčákovovej s titulkom: *Oslávi pliaga svoj deň? Z titulu vyznievalo, že som učiteľov nazval už nie iba mäkkýšmi, ale rovno pliahou.*

Za necelý rok po novembri 1989 som funkciu ministra opustil s presvedčením, že všetko základné sme v školskej politike urobili. Rozhodol som sa vrátiť k vyučovaniu a k vedeckému skúmaniu človeka a spoločnosti.

Dvadsať rokov od novembra 1989 nebolo „premárnených“. Doba nestála; boli to roky, v ktorých u nás i vo svete došlo k rýchlym a nepredvídateľným zmenám. Tým zmenám nerozumieme a nevieme si s nimi poradiť. Zاتمelo sa. O to viac stúpa potreba a význam učiteľov, podľa Komenského „nositeľov svetla“. Učitelia základných a stredných škôl majú u nás žobrácke platy a opodstatnene sa domáhajú vyšších. Ale ich štrajk chápem najmä ako apel na nás všetkých: na Slovensku musíme podstatne zvýšiť spoločenskú váhu učiteľov. Nie sú „mäkkýše“; urážajú ich tí, čo ich takto označujú a pritom sa odvolávajú na mňa, ktorému tento výrok pripisujú. Štrajkujúci učitelia sa opodstatnene cítia opustení. Sú zúfalo bezbranní: nemôžu si svoje platy vydobýjať tak, ako to robili v mene lekárov lekárske odbory, hrozním „ďakujeme, odchádzame“.

Učiteľské povolanie je najkrajšie. A najdôležitejšie. Viac, než bolo inokedy. V zmätenej spoločnosti platíme za to, že význam tohto povolania nedoceňujeme.

Ladislav Kováč, prvý ponovembrový minister školstva